

РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН: НОВІТНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

УДК 378.011.3 – 051:784

Ван Їсін

СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ЕРУДОВАНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У КОНТЕКСТІ ФАХОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто проблему вокально-педагогічної ерудованості майбутнього вчителя музики. Встановлено взаємозв'язок між активізацією механізму мисленнєвих операцій і розвитком вокально-педагогічної ерудованості. На основі наукового узагальнення сутності та специфіки сформульовано авторське визначення досліджуваного феномену.

Ключові слова: *вокально-педагогічна ерудованість, вчитель музики, фахове навчання, мисленнєві операції, вокально-педагогічний тезаурус, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта.*

В статье рассмотрено проблему вокально-педагогической эрудированности будущего учителя музыки. Установлено взаимосвязь между активизацией механизма мыслительных операций и развитием вокально-педагогической эрудированности. На основе научного обобщения сущности и специфики сформулировано авторское определение исследуемого феномена.

Ключевые слова: *вокально-педагогическая эрудированность, учитель музыки, профессиональное обучение, мыслительные операции, вокально-педагогический тезаурус, формальное образование, неформальное образование, информальное образование.*

The article deals with the problem of vocal and pedagogical erudition of the future music teachers. The relationship between the activation of the mechanism of mental operations and the development of vocal and pedagogical erudition is defined. The definition of the phenomenon researched is presented based on scientific generalization of its nature and specificity.

Keywords: *vocal and pedagogical erudition, music teacher, vocational training, mental operations, vocal-pedagogical thesaurus, formal education, non-formal education, informal education.*

Сучасні світові тенденції розвитку мистецької освіти у контексті компетентнісного підходу, який є трендом у галузі освітніх процесів уже на протязі 12 років, передбачають потужний розвиток як інтелектуальних, так і творчих можливостей сучасних фахівців-музикантів, а також постійне оновлення вимог до якості фахового навчання у контексті освітніх інновацій, удосконалення методичного забезпечення тощо.

У той же час, специфіка застосування компетентнісного підходу до процесу фахового навчання майбутніх учителів музики загалом і вокального навчання зокрема у вищих музично-педагогічних навчальних закладах полягає у спрямованості уваги педагогів-вокалістів, мистецтвознавців, методистів музичного навчання тощо як на засоби реалізації якісних змін у фаховій підготовці студентів, так і на формування за допомогою означених засобів ерудованої, інтелектуально-розвиненої особистості фахівця-музиканта з високим рівнем IQ, сформованим музично-педагогічним тезаурусом тощо. Саме застосування компетентнісного підходу обумовлює актуальність проблеми цілеспрямованого формування вокально-педагогічної ерудованості майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання.

Ряд вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких В.Антонюк, ВейЛімін, Н.Гребенюк, А.Козир, Лі Чуньпен, О.Хоружа, ЦзиньНань та ін. висвітлювали цю проблему як похідну у процесі дослідження проблематики фахового навчання майбутніх педагогів-музикантів загалом і компетентності майбутнього вчителя музики зокрема. Однак вокально-педагогічна ерудованість майбутнього вчителя музики, її сутність, специфіка, характерні

властивості не були на жаль предметом окремого дослідження у сфері музичної педагогіки та виховання. З огляду на вищезазначене, метою нашого дослідження є абстрагування вокально-педагогічної ерудованості як цілком автономної проблеми фахового навчання майбутнього вчителя музики, а також наукове узагальнення сутності і специфіки досліджуваного феномену.

Лі Чуньпен визначає вокально-педагогічну ерудованість як поглиблене володіння комплексом мистецько-виконавчих, психолого-фізіологічних, фізично-акустичних, музично-теоретичних, вокально-методичних знань, поглиблене володіння означеними знаннями і спроможність до залучення їх у процесі фахової діяльності [1]. О.Хоружа, досліджуючи ерудованість майбутніх учителів музики в контексті музичної етнопедагогіки українського народу зазначає, що «під етнопедагогічною ерудованістю вчителя музики ми розуміємо широку поінформованість у царині народної педагогіки, її цінностей, методів і засобів, етнології, музичного фольклору, поглиблене знання відповідних джерел» [2; 118].

Аналіз науково-теоретичної літератури з досліджуваної проблеми засвідчує, що вокально-педагогічна ерудованість передбачає не тільки концентрацію знань з теорії та методики постановки голосу, вокальної педагогіки та виконавства, музично-теоретичних дисциплін, психолого-педагогічних знань тощо, а й уміння щодо вільного оперування означеними знаннями з метою застосування їх під час провадження всіх різновидів фахової діяльності.

Таке вільне оперування зазначеними вище знаннями, здатність до застосування їх під час подальшої фахової діяльності є можливим лише на основі активного залучення щодо цих знань механізму мисленнєвих дій (аналізу й синтезу) і операцій (порівняння, узагальнення, абстрагування, систематизації, класифікації). Тобто сформованість у студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів вокально-педагогічної ерудованості на пряму залежить від розвитку інтелектуально-творчих можливостей, рівня IQ, активності функціонування мисленнєвої діяльності у цілому.

Слід зауважити, що сформованість у студентів вокально-педагогічної ерудованості передбачає як широку обізнаність у галузі теорії та методики постановки голосу щодо фізіологічної побудови голосового апарату, фізіологічних і фізико-акустичних основ вокального звуковидобування (академічний та народний спів), основних теорій співу (резонансної, міоеластичної, нейрохронаксічної тощо), широкого кола навчально-педагогічного репертуару у контексті жанрово-стильового підходу, методів, засобів і прийомів вокального навчання для набуття комплексу вокально-виконавських умінь і навичок тощо, так і вокального виконавства щодо методів засобів і прийомів набуття виконавської надійності, інтерпретаційного опрацювання, сценічного втілення художнього образу вокального твору тощо.

З огляду на вищезазначене доцільно констатувати, що формування вокально-педагогічної ерудованості передбачає насамперед формування вельми широкого кругозору студентів у сфері вокальної педагогіки та виконавства. Складність, динамічність, багатогранність фахової діяльності вчителя музики в загальноосвітній школі передбачає величезне значення різних видів ерудованості – психолого-педагогічної, загальнокультурної, музично-теоретичної, музично-історичної тощо, мистецько-виконавської, серед яких провідне місце займає вокально-педагогічна ерудованість.

Вокально-педагогічна ерудованість відіграє велике функціональне значення у фаховій діяльності вчителя музики, відображуючи його педагогічний потенціал у царині формування комплексу вокальних умінь і навичок учнів зокрема і музичної культури у цілому, розвитку їх інтересу до музичного мистецтва; у сфері музично-естетичного виховання, що здійснюється у процесі практичної вокальної та вокально-хорової роботи. Саме вокально-педагогічна ерудованість є показником різнобічної творчої активності, яка визначає педагогічну орієнтацію вчителя музики.

Глибина вокально-педагогічної ерудованості, на нашу думку, є особистісною властивістю майбутнього вчителя музики, що засвідчує рівень його обізнаності у сфері вокальної педагогіки й виконавства, оригінальності його педагогічного мислення,

вмотивованості щодо подальшої фахової діяльності. Зміст вокально-педагогічної ерудованості вчителя музики включає сукупність інтересів, художньо-естетичних потреб у сфері вокальної педагогіки та виконавства, широку теоретичну обізнаність щодо вокально-педагогічних, вокально-виконавських знань, знань щодо теорії та методики постановки голосу та відповідних досвід, наявність сформованого вокально-педагогічного тезаурусу як розгалуженої системи відповідних понять, а також інтонаційно-художнього фонду зразків вокально-педагогічного репертуару.

Окрім необхідної інтеграції навчальних дисциплін, що забезпечує певний рівень вокально-педагогічної ерудованості і набувається у процесі набуття формальної освіти майбутнього вчителя музики, доцільно, на нашу думку, залучати також неформальну та інформальну музично-педагогічну освіту. На нашу думку, одним із найважливіших завдань фахового навчання, що забезпечує набуття формальної вокально-педагогічної освіти, є педагогічне стимулювання викладачами відповідної вмотивованості студентів щодо її органічного продовження у форматі неформальної освіти (за рахунок відвідування науково-практичних конференцій, семінарів та «круглих столів» з проблем вокальної педагогіки та виконавства, вокальних і вокально-хорових концертних заходів та вистав, майстер-класів, творчих майстерень провідних педагогів та виконавців-вокалістів, лекцій та лекторіїв тощо), а також інформальної освіти (за рахунок самостійного опрацювання студентом науково-теоретичної літератури з теорії та методики постановки голосу, самостійного ознайомлення із вокальними творами тощо на базі застосування інформаційно-комунікаційних засобів навчання як у процесі пошуку відповідних джерел, так і у процесі вокально-педагогічної комунікації) для результативності вокального навчання та набуття високого рівня фаховості.

Вокально-педагогічна ерудованість майбутнього вчителя музики, що визначається глибокою всебічною обізнаністю у галузі теорії та методики постановки голосу, передбачає вільне володіння й оперування означеними знаннями, уміння їх влучно використовувати у процесі фахової діяльності. Саме контекст вільного володіння й оперування цими знаннями дозволяє окреслити зв'язок між педагогічним процесом формування вокально-педагогічної ерудованості студентів і активізацією їх мисленнєвої діяльності, зокрема, відпрацюванням механізму мисленнєвих дій та операцій аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування тощо.

Специфічний взаємозв'язок мисленнєвої діяльності студентів і розвитку їх вокально-педагогічної ерудованості полягає у здатності з боку мислення утворювати сукупність відповідних понять, у той час, як сутність вокально-педагогічної ерудованості полягає в оперуванні на базі мисленнєвих операцій, а також застосуванні цих понять, на яких базуються вокально-педагогічні, музикознавчі, музично-теоретичні, музично-історичні, психолого-педагогічні та інші знання.

Таким чином, специфіка вокально-педагогічної ерудованості майбутніх учителів музики обумовлюється її зв'язком із мисленнєвою діяльністю щодо активізації механізму мисленнєвих дій та операцій у частині оперування набутими вокально-педагогічними знаннями, а також щодо утворення розгалуженої системи вокально-педагогічних понять як основної форми мислення особистості у частині сформованості вокально-педагогічного тезаурусу; у спрямованості особистості студента на засвоєння цінностей вокального мистецтва, на практичну вокально-педагогічну й вокально-виконавську фахову діяльність.

Сутність вокально-педагогічної ерудованості полягає у консолідації в майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання необхідного комплексу спеціальних професійних знань і умінь щодо теорії та методики постановки голосу, історії формування та розвитку провідних вітчизняних та зарубіжних вокальних шкіл, жанрово-стильових особливостей вокального мистецтва, фізіологічної побудови голосового апарату та його гігієни, фізико-акустичних особливостей вокального звуковидобування, розвитку вокально-творчих можливостей особистості, вокального виконавства та вокального просвітництва тощо; здатність до застосування та оперування означеними знаннями на основі

педагогічного стимулювання відповідної мотивації (художньо-естетичних потреб, інтересів, установок та готовності до фахової вокально-педагогічної діяльності).

Розгляд сутності, специфіки поняття «вокально-педагогічна ерудованість», проведений аналіз науково-теоретичних джерел щодо відповідного категоріально-понятійного ряду тощо дозволив створити **авторське визначення** досліджуваного феномену. Ми визначаємо вокально-педагогічну ерудованість як інтегровану якісну характеристику вчителя музики, що являє собою комплекс отриманих під час фахового навчання (як результат поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти), власного професійного досвіду знань і умінь у царині вокальної педагогіки та виконавства, теорії та історії музики, музичної психології тощо, а також психолого-педагогічної комунікації, здатність до вільного оперування цими знаннями й уміньми на базі відпрацювання мисленнєвих операцій, до ефективного їх застосування у процесі практичної музично-педагогічної діяльності щодо творчого, нестандартного розв'язання педагогічних ситуацій навчально-виховного процесу, щодо продукування оригінальних педагогічних ідей на основі мотиваційної цілеспрямованості студента до ефективно-вокально-педагогічної діяльності.

З огляду на вищезазначене, доцільно зробити висновки, що формування вокально-педагогічної ерудованості студентів вищих музично-педагогічних навчальних закладів базується на забезпеченні комплексного здобуття ними формальної, неформальної та інформальної вокально-педагогічної освіти шляхом педагогічного стимулювання відповідної вмотивованості, а також педагогічного стимулювання й активізації у процесі фахового навчання мисленнєво-операційної діяльності.

Література

1. Лі Чуньпен. Методика формування вокальної компетентності майбутніх учителів музики: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: 13.00.02 / Лі Чуньпен. – К., 2013. – 203 с.

2. Хоружа О.В. Компонентна структура етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики / О.В.Хоружа // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Зб. наук. праць / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти” 22-24 квітня 2009 р. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007. – Випуск 7 (12). – С. 116-122.

УДК 378.147.016

Вей Лімін

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПІВАЦЬКОГО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ

Стаття розкриває особливості підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до співацького навчання школярів. Домінантним завданням сучасної мистецької освіти є підготовка майбутнього вчителя до духовного і фахового самовизначення у процесі творчої взаємодії з учнівськими вокально-хоровими колективами. Виокремлені провідні тенденції організації процесу співацького навчання, а саме: гуманізація, технологізація та творчість. Визначенні методичні орієнтири підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до співацького навчання школярів.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, співацька підготовка, методичні орієнтири, творча взаємодія з учнями.

Статья раскрывает особенности подготовки студентов факультетов искусств педагогических университетов к певческому обучению школьников. Доминантной задачей современного художественного образования является подготовка будущего учителя к